
Premi Sirga d'Or 2018

• C A N D I D A T U R E S •

APPFI - MUSEU DEL FERROCARRIL

L'Associació per a la Preservació del Patrimoni Ferroviari Industrial és una entitat sense ànim de lucre constituïda l'any 2001 i que ja compta amb més de 200 socis de dins i fora de Catalunya. Té la seva seu a Móra la Nova i els seus objectius socials són: 1) Impulsar i gestionar el Museu del Ferrocarril a Móra la Nova, 2) Restaurar i mantenir el patrimoni ferroviari material i immaterial, 3) Oferir formació especialitzada en matèries ferroviàries, 4) Promoure i divulgar el ferrocarril en general i la Línia dels Directes en particular, 5) Impulsar la creació d'un Tren Històric Turístic, 6) Promoure la implantació d'iniciatives industrials vinculades al sistema ferroviari, i 7) Treballar conjuntament amb la resta d'entitats i administracions que componen la Fundació per a la Preservació del Patrimoni Ferroviari Industrial (FPPFI). La FPPFI va ser impulsada per l'APPFI, que també n'ocupa la presidència i és una eina de col·laboració públic-privada dirigida a vehicular el finançament dels projectes que es posen en marxa.

El Museu del Ferrocarril a Móra la Nova està concebut per donar a conèixer les antigues instal·lacions ferroviàries de Móra la Nova, la línia dels Directes que uneix Barcelona i Madrid, i la cultura ferroviària en un sentit ampli. Els espais que ocupa el Museu són en la seva majoria titularitat d'ADIF. L'Ajuntament de Móra la Nova té llogades aquestes instal·lacions i encomana la gestió del Museu a l'APPFI. L'acció de l'APPFI es duu a terme principalment mitjançant el voluntariat. En alguns projectes concrets dels que duu a terme, i que són de major dimensió, l'APPFI compta amb el suport de diferents administracions públiques, cosa que li permet complementar l'acció del voluntariat.

En l'actualitat ja són visitables quatre espais ben diferenciats i cadascun d'ells centrats en una temàtica diferent: la Torre d'Enclavament, el Pont Giratori, el taller de material rodant i la cotxera de material mòbil i motor de tren històric turístic

El material rodant que s'exposa al Museu és, en la seva major part, propietat de la Fundación Española de Ferrocarriles i està cedit al Museu mitjançant acords de llarga durada amb l'APPFI o la FPPFI. El Museu ja compta amb una important col·lecció de peces històriques: dos locomotores de vapor (una "Bonita" i una "Mikado"), tres locomotores dièsel, tres locomotores elèctriques, un automotor, una unitat elèctrica, cinc cotxes de viatgers de la classe 5000/6000, un furgó calderí, un vagó cisterna, un vagó de mercaderies, i també una vagoneta de passeig de nova construcció.

L'APPFI duu a terme els seus objectius seguint el model internacional de treball en base a equips de voluntaris. Una de les primeres fites que es va assolir va ser la recuperació del pont giratori l'any 2010. Va ser necessari traslladar i instal·lar un pont giratori del dipòsit de locomotores de Granada, ja que l'original de Móra la Nova va ser desballestat l'any 1983.

L'any 2010 es va rehabilitar la torre de l'enclavament com a centre d'interpretació del Ferrocarril mitjançant una aportació del Pla de dinamització turística de les Terres de l'Ebre que també va comptar amb la participació de l'Ajuntament de Móra la Nova i la Diputació de Tarragona. El Centre d'Interpretació del Ferrocarril ha esdevingut el punt d'acollida dels visitants del Museu. És un espai interactiu i multimèdia que aproxima als visitants a la realitat històrica del món del ferrocarril. La recerca i la difusió també són una branca important de l'activitat que fa l'APPFI, la qual ha completat diversos projectes d'investigació. Alhora, l'APPFI forma part de dues entitats d'àmbit europeu, FEDECRAIL i UNECTO.

Al llarg de l'any el Museu ofereix a través dels voluntaris de l'APPFI: visites guiades tots els caps de setmana, visites teatralitzades (a càrrec del grup de teatre local "L'Estació), la Festa del Tren, les Xerrades Ferroviàries i el Bateig Ferroviari, entre altres. Des de la FPPFI, el Museu del Ferrocarril s'està impulsant actualment el projecte de tren històric turístic "Lo Caspolino" que ja compta amb el suport econòmic de diversos ajuntaments de Catalunya i Aragó i de la Diputació de Tarragona.

ASSOCIACIÓ CULTURAL LA CANA

L'Associació Cultural La Cana és una entitat que va néixer el 2001 amb l'objectiu, com posa als seus estatuts, de "la defensa, conservació i difusió del patrimoni històric i arqueològic de Flix".

Quan es va constituir, Flix no disposava gairebé de cap actiu patrimonial en condicions de ser visitat i alguns fins i tot corrien un seriós perill de desaparició.

Avui, 15 anys després, es compta amb el Castell Nou restaurat, bastit durant la tercera carlinada; el refugi antiaeri del carrer de Sant Josep, un dels deu refugis que es construïren a Flix durant la Guerra Civil, que està museïtzat; el Molí d'Oriol, documentat al segle XVII; la resclosa del canal de navegació de l'Ebre del segle XIX; part dels sistemes defensius, muralles i torres medievals del segle XVII; una colònia industrial amb una arquitectura i urbanisme típicament centreeuropeu construïda pels alemanys que implantaren a Flix la fàbrica l'any 1897; i finalment un recorregut

pel nucli antic, que inclou l'església que va nèixer romànica i va acabar gòtica tardana i renaixentista. A tot això cal afegir que en breu serà visitable el poblat iber de Sebes amb la seva necròpoli, gràcies a l'impuls donat des de l'associació per a la seua excavació i consolidació d'elements.

És molta feina en 17 anys, la que s'ha impulsat des de l'Entitat, tot i que cal remarcar el suport institucional rebut, en especial de l'Ajuntament de Flix, i també dels seus associats i associades.

Així mateix s'han dut a terme iniciatives per tal de divulgar aquest patrimoni. Des de fa uns anys, a la tardor s'organitzen les Jornades de Patrimoni Històric de Flix que comprèn un seguit de xerrades, visites guiades i exposicions; aquest 2018 les jornades arribaran a la seva X edició. També, en col·laboració amb altres entitats del territori, s'organitza a Flix la recreació del final de la Batalla de l'Ebre (per cinquena vegada aquest 2018).

En el mateix sentit de divulgació, el 2016 s'inicià la publicació d'una col·lecció de llibres anomenada Lo Pedrís i que pretén fer arribar tothom informació sobre els diferents elements patrimonials de la vila. Fins l'actualitat ja s'han publicat tres llibres. S'ha de dir també que és una associació amb vocació comarcal. Per això, dins de les jornades de patrimoni hi ha una secció que es diu "Coneguem als nostres veïns", la qual consisteix en que cada any un o dos pobles de la comarca expliquen la seua història a Flix i després i organitzen una visita guiada al seu poble.

De cara a donar a conèixer tota aquesta activitat i al mateix temps, el patrimoni i la història de Flix, l'entitat gestiona dos blocs, "Patrimoni Històric i Arqueològic de Flix. Associació Cultural La Cana" i "Flix. Turisme Cultural".

Des de 2011 duu a terme activitats turístiques, oferint visites guiades als diferents elements patrimonials. Els darrers anys s'han consolidat al voltant de 3.000 visites anuals. En aquest aspecte cal destacar l'estreta col·laboració amb l'Entorn d'Aprenentatge de la Reserva Natural de Sebes.

ASSOCIACIÓ CULTURAL LO LLAÜT

L'associació cultural Lo Llaüt va néixer el 18 d'abril de 1998 amb caràcter eminentment cultural i amb la pretensió de dinamitzar, diversificar i fomentar tot tipus de manifestacions culturals vinculades a la població d'Ascó. Actualment compta amb 150 socis. Des d'aleshores ha tingut cura de:

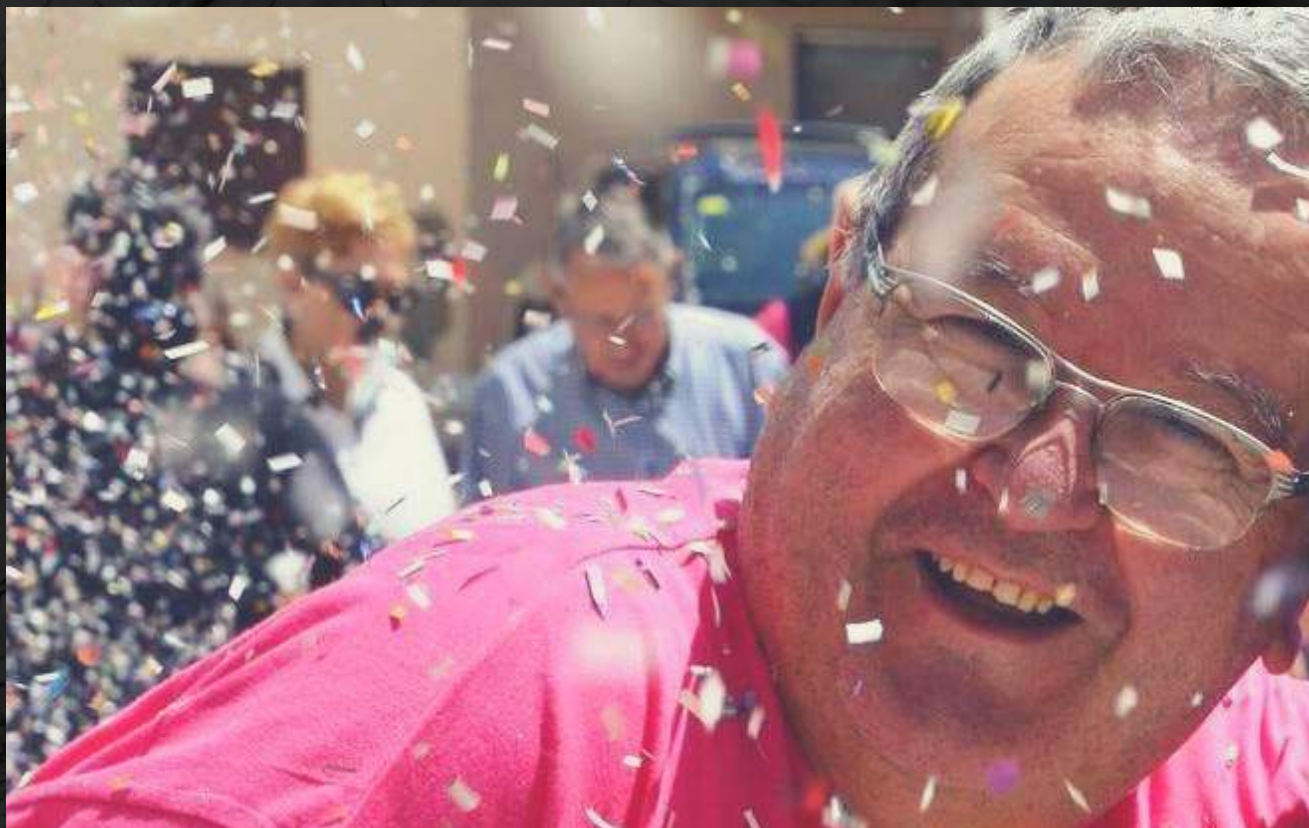
- 1- Fomentar les manifestacions culturals vinculades a Ascó i dirigides principalment a la seva població.
- 2- Participar en la revista local Malpàs, servint aquesta de plataforma per projectar culturalment el poble.
- 3- Crear un arxiu de documentació d'interès bibliogràfic i fotogràfic a nivell local i comarcal.

- 4- Establir contactes i intercanvis amb altres associacions, preferentment culturals.
- 5- Facilitar i animar la investigació i l'expressió cultural i artística en un clima de plena llibertat, independència, rigor i respecte per les persones i valors democràtics.
- 6- Vetllar per la conservació del patrimoni cultural asconenc.
- 7- Organitzar tot tipus d'actes culturals: exposicions, conferències, cursos, sortides, concursos, etc.
- 8- Estimular a través de beques als estudiosos per publicar els seus treballs i recerques referents al poble.
- 9- En general, la creació i promoció d'activitats culturals, socials i artístiques que fomentin la relació, l'amistat i la participació.

El balanç d'aquests 20 anys és del tot positiu. L'acció no ha estat només local, ja que s'ha estat present en jornades i congressos a nivell d'Europa i nord d'Àfrica, sempre donant a conèixer recerques o pràctiques d'Ascó i de la Ribera d'Ebre. Aquest dinamisme s'ha materialitzat també en nombroses publicacions de temàtiques diverses. A banda de sis publicacions pròpies, ha col·laborat en les 10 publicacions de la col·lecció la Galvana i amb obres editades o coeditades pel CERE.

També s'han elaborat diversos jocs de tauler i s'ha participat en nombroses jornades, festivals i espectacles. L'àmbit en què possiblement s'ha treballat més ha estat el de la cultura popular i, en concret, en potenciar la Festa Major d'hivern, Sant Antoni, que fou declarada Festa Patrimonial d'Interès Nacional, així com en l'àmbit del joc tradicional, cosa que ha permès documentar i recuperar la majoria de jocs tradicionals d'Ascó.

Destaca també el nombre d'exposicions dutes a terme des del 2008 i la organització de la Jornada d'Estudis Locals i Territorials Carmel Biarnés, conjuntament amb l'Ajuntament d'Ascó i el CERE, des del 2009. Mitjançant aquesta jornada i a través dels diferents camps de treball que va abordar el polifacètic asconenc Carmel Biarnés ha estat possible fer un repàs de l'estat de diverses disciplines tant a nivell local com general.

JOSEP MARIA PROS

Josep Maria Pros Tarragó, també conegut com Josep Maria de la Rossa, va nèixer a Vinebre el 1949. Es titulat universitari en magisteri i carnisser d'ofici. Persona polifacètica i de gran sensibilitat, ha estat un dels referents del món cultural ebrenc, en diversos camps, tant en el de la recerca com en el creatiu.

Gràcies a la seua iniciativa, s'han conegut i s'han pogut recuperar elements del patrimoni tant significatius com el jaciment arqueològic de Sant Miquel, un dels referents de la cultura ibèrica de la Ribera d'Ebre; Ca Don Joan, recentment restaurada, un edifici emblemàtic d'una de les famílies benestants de la nostra comarca. Al marge, gràcies a la seua sensibilitat, també s'han pogut conservar gran nombre d'objectes i estris antics, des de la prehistòria fins als nostres dies.

Josep Maria Pros també ha estudiat i recuperat en el camp de l'etnologia, destacant l'ampli recull de coples i corrandes populars del seu Vinebre natal i de la Ribera d'Ebre. Destaca la col·laboració amb Sílvia Veà a qui va facilitar una recopilació de topònims de Vinebre consistent en una sèrie de fitxes ordenades alfabèticament que havia aconseguit a partir de xerrades amb un iaio seu que era pastor de la vila i que posteriorment van ser ubicats per Sílvia Veà gairebé en la seva totalitat.

Entusiasta estudiós de la simbologia templera, ha establert una relació entre deu grans vinyetes que es conserven a la paret de la presó del castell de Chinon, a la vall francesa del riu Loira, amb la vall d'Ascó.

Dins del camp creatiu, ha destacat en el camp pictòric, en especial dins la tècnica del collage, realitzant exposicions en diverses poblacions.

En el camp associatiu, Josep Maria Pros fou un dels socis fundadors del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, quan aquesta entitat fou creada l'any 1983, i amb la qual ha col·laborat diverses vegades. Pros es considera membre de la Generació Vençuda, la que va succeir a la Generació Perduda de la Guerra Civil. La difícil situació de la postguerra, també a nivell cultural, el va decidir a treballar per salvar la memòria del seu poble i, junt amb altres, fundar el CERE.

Al marge, no ha dubtat en col·laborar i donar suport a qualsevol projecte dins l'àmbit cultural quan així se li ha requerit.

DOCTOR MANEL SALTOR

Manel Saltor Pons va nèixer a Barcelona el setembre 1952. La seva infància va transcorre a El Masnou. Sempre va voler ser metge, i finalment ho va aconseguir a la Universitat Autònoma de Barcelona el 1977.

Després de les Oposicions MIR, va fer la seva especialitat de Ortopèdia i Traumatologia com a Resident, a l'Hospital Joan XXIII de Tarragona, i en acabar l'especialització va guanyar una plaça d'Adjunt del Servei de Traumatologia de l'Hospital Sant Joan de Reus. Aquí va donar classes a la Facultat de Medicina de Reus, depenent de la Universitat de Barcelona. Impulsat pel seu cap, el Dr. Rodrigo Miralles va començar la Tesis Doctoral, i després d'anys la va presentar a la Universitat Autònoma de BCN.

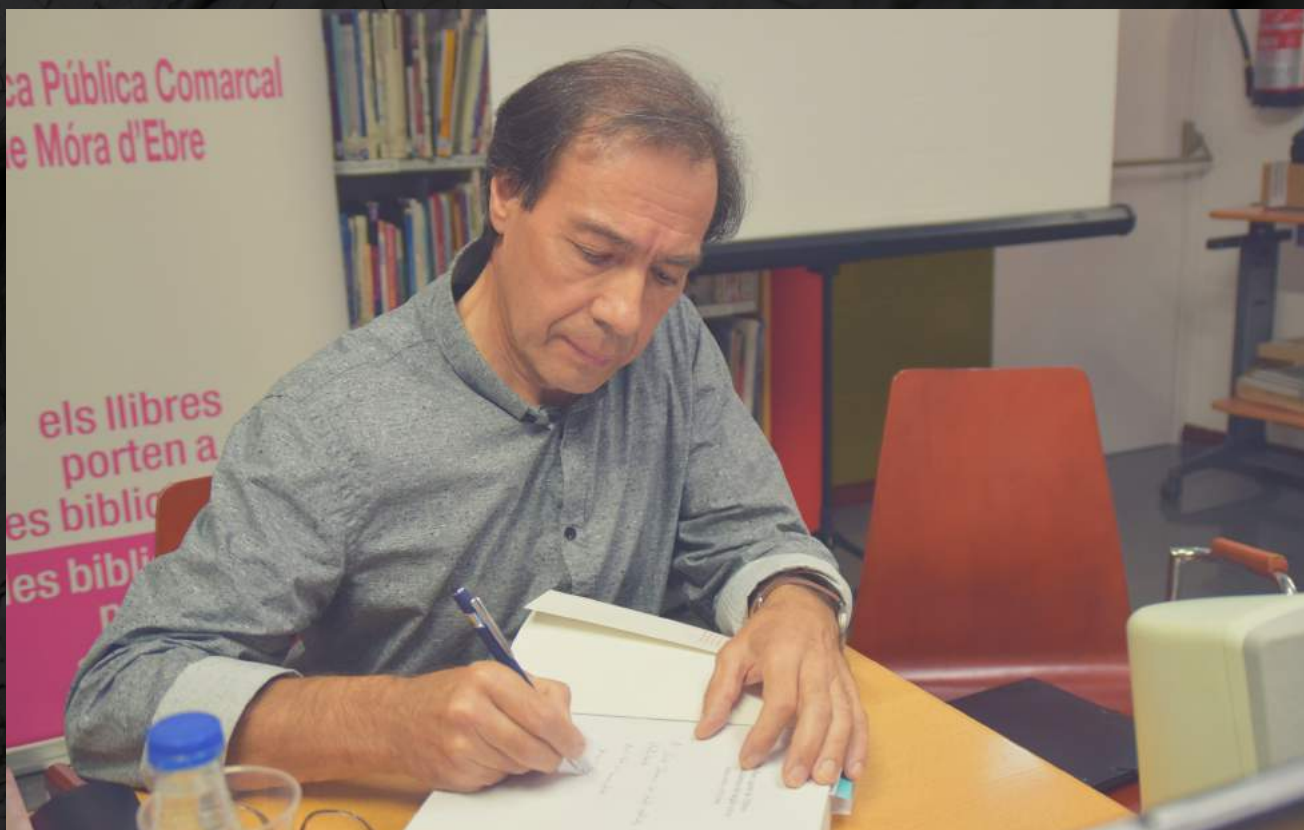
El 1988, quan es va inaugurar l'Hospital de Móra d'Ebre, va pensar que era un lloc on la seva família podia ser feliç i ell podia fer una bona feina. Es va presentar al concurs de la plaça de Cap de Servei i la va guanyar.

Ha estat Cap de Servei de Traumatologia i Ortopèdia des de 1988 fins el 2017, en que es va jubilar. Han estat quasi 30 anys plens de feina, d'anècdotes, de moments molt bons i també de patiments i moments menys bons. Però segons ell diu: "tot ha valgut la pena".

Durant aquests anys van iniciar un projecte familiar, com va ser l'acolliment familiar. Han acollit a casa seva fins a 3 nens i una nena a través de Benestar i Família. Aquesta experiència ha estat increïble: "el fet de poder donar quelcom teu als altres omple molt"; sempre ha dit que "omple més donar que rebre", i ells ho poden confirmar. L'any 1995 va començar una activitat que el motivaria moltíssim, com va ser la Cooperació Internacional. El primer país en el que va treballar va ser Moçambic. Per a ell va ser una experiència inoblidable, i que l'ha seguit marcant durant aquests vint i pico anys.

A partir d'aquest moment en que el va "enganxar el virus" de l'ajuda humanitària mèdica, va seguir en diversos projectes a diferents països del món. Ha tingut la sort, gràcies a la seva professió, de viure moltes experiències impressionants, que l'han seguit marcant ja de forma definitiva. La seva feina sempre s'ha centrat en la seva especialitat de Traumatologia i Ortopèdia Infantil, i això li ha donat moments molt gratificants i altres de frustracions per no poder fer res més, i altres d'un gran estrès. Els projectes que més han significat per a ell han estat a Angola, Moçambic, Cabo Verde i Txad, entre d'altres.

Moltes vegades li pregunten quina motivació l'ha fet començar i seguir en la Cooperació. Ell creu que aquesta motivació ve donada perquè pensa que torna a la societat lo molt que li ha donat la vida, i, molt important, que tothom mereix un tracte digne i el dret a la salut.

JOAN RAMON VINAIXA

Joan Ramon Vinaixa i Miró (Benissanet, 1956) és mestre de professió i, com ell mateix es defineix, tot i no ser un "historiador acadèmic" és un apassionat per la història, guiat per l'afany de conèixer i difondre el passat. Ha col·laborat en diverses publicacions locals i comarcals i és autor de nombrosos llibres sobre temes històrics relatius als pobles de l'Ebre. Actualment és un dels historiadors de referència a Catalunya pel que fa als segles XVIII i XIX a les Terres de l'Ebre. Entre 2003 i 2005 va ser vicepresident del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre i de 2005 a 2007 va presidir l'entitat, de la qual també en va ser el cap de la secció d'Història. El CERE és tot un referent dels centres d'estudis dels països de parla catalana, com acredita el premi Recercat que va rebre en l'edició de 2015.

Entre altres llibres ha publicat:

- Els O'Callaghan de Benissanet. Una família irlandesa del s. XVIII. Publicacions Paratge Tarragoní, 1992.
- La navegació per l'Ebre català en el darrer quart del s. XVIII (de Riba-roja a Miravet). CERE, 1994.
- Un cens del segle XV (junt amb Ventura Castellvell i Felip Fucho). Generalitat de Catalunya i Centre d'Estudis de la Terra Alta, 1994.

- Les famílies benestants de Flix a la fi del s. XVIII. Delegació de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia i Vexil·logia, 1996.
- La postguerra del Francès i la revolta reialista de 1822 a l'Ebre. Columna-Tresmall, 1998.
- El Trienni Constitucional al partit de Tortosa (1820-1823). Cossetània Edicions, 2003.
- Set anys de guerra civil (Ribera d'Ebre, 1833- 1840). CERE, 2006. XI Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila.
- Tortosa en la guerra dels Set anys (1833-1840). Cossetània Edicions, 2006. X Beca d'Investigació Pepita Martí de Duran.
- Pobles i gent de l'Ebre a la Catalunya del s. XVIII (Ribera d'Ebre , 1775-1799). CERE, 2018.

A banda de la Miscel·lània del CERE i la revista Recerca de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre ha col·laborat en revistes locals com ara La Riuada (Móra d'Ebre), Malpàs (Ascó), la Senaqueta (Miravet), l'Aufàbiga (Benissanet) i Tresmall (Sant Carles de la Ràpita). En total són diverses desenes els articles publicats per Joan Ramon Vinaixa, principalment sobre la Ribera d'Ebre, però també sobre la resta de les comarques de les Terres de l'Ebre i el territori de l'antiga Diòcesi de Tortosa. A més, va fer treballs per la Universitat d'Estiu a les Terres de l'Ebre sobre la revolta reialista de 1822 i sobre la primera guerra carlina en aquest àmbit geogràfic.

Al llarg del seu recorregut també ha participat com a conferenciant en nombroses jornades, seminaris i congressos sobre els temes històrics en els quals és expert. La seva laboriositat implacable i obstinada durant gairebé 40 anys li ha permès visitar i recopilar informació de desenes i desenes d'arxius públics i privats. Mitjançant aquesta tasca ha aconseguit recompondre la història d'un territori, l'Ebre, que exceptuant fets i èpoques puntuals, havien quedat fora de la historiografia catalana, rescatant així un llegat perdut per a que les properes generacions el puguin gaudir. El darrer llibre publicat "Pobles i gents de l'Ebre a la Catalunya del s. XVIII (Ribera d'Ebre, 1775-1799)" representa la culminació, fins a la data, d'aquesta dedicació.

La seva trajectòria com a mestre i la seva vocació d'historiador rigorós han estat possiblement els seus grans motors, impulsats pels valors humanistes que destil·len els seus pròlegs i les conferències que ha pronunciat, com la que va oferir l'any 2017 en tant que convidat principal dels actes de lliurament del XVIII Premi d'Assaig Artur Bladé i Desumvila. En aquella ocasió va fer una exposició sobre el paper de l'historiador per demostrar la vitalitat de la història i com aquesta va més enllà de l'àmbit acadèmic, ja que ens envolta a tots i tots en som protagonistes i hereus directes, en tant que l'afany per saber és condició intrínseca de la condició humana. No en va, Albert Manent li va dedicar ja el desembre de 2001 un espai dins la seva secció "Erudits d'aquí" a l'apartat de Cultura del diari Avui.